

การฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน

ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๙ (๔)

เสริมศักดิ์ เทพาคำ

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง

คงเป็นที่ทราบกันอยู่โดยทั่วไปแล้วว่า กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ ของไทย เราได้เขียนขึ้นเป็นภาษาอังกฤษก่อน แล้วจึงนำมาแปลเป็นภาษาไทยภายหลัง (คือคดีอาญา เล่ม ๑ ฉบับหลวงกับฉบับเทียบโดยพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหมื่นราชบุรีดิเรกฤทธิ์ หน้าแรก) มาตรา ๒๕๐ (๓) แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. ๑๒๗ บัญญัติว่า “ฆ่าคนโดยพยายาม ด้วยความพยายามมาคตหมาย” ฉบับภาษาอังกฤษใช้คำว่า “with premeditation” ต่อ มาเมื่อมีการตั้งคณะกรรมการตรวจพิจารณาแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาขึ้นปรากฏตาม รายงานการประชุมครั้งที่ ๕๑/๒๔๘๒ ของคณะกรรมการชุดนี้ว่า ได้พิจารณาคำว่า “การ ฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยายามมาคตหมาย” “with premeditation” นั้น สมควร จะเปลี่ยนแปลงเป็นอย่างใดหรือไม่ ในที่สุดที่ประชุมได้ลงมติใช้ศัพท์ภาษาอังกฤษอย่างเดิม โดยแปลเป็นภาษาไทยว่า “ฆ่าคนตายด้วยความมาคตหมายไว้ก่อน” แต่ในชั้นที่สุด หลังจากได้มีการตั้งคณะกรรมการร่างประมวลกฎหมายอาญากันหลายครั้งหลายหน คำว่าการ ฆ่าคนตาย with premeditation จึงตกลงใช้ “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” ครั้น ประมวลกฎหมายอาญาได้ประกาศใช้บังคับมาร่วม ๓ ปีเศษแล้ว ก็ยังไม่มีความพิพากษา ศาลฎีกาวินิจฉัยและอธิบายความหมายของคำคำนี้ไว้เป็นบรรทัดฐานเลย คงมีเพียงว่า การกระทำอย่างนั้นอย่างนี้ เป็นการฆ่าคนตายโดยไตร่ตรองไว้ก่อนหรือไม่ เท่าที่ตรวจค้น ปรากฏว่า ได้มีคำพิพากษาศาลฎีกาวินิจฉัยไว้เพียง ๔ เรื่องเท่านั้น คือคำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๘๕๘/๒๕๐๑ ระหว่างอัยการขอนแก่น โจทก์ กับนายทองล้วนหรือโหล่ ชาวสวด จำเลย วินิจฉัยว่า จำเลยเห็นผู้ตายซึ่งเป็นคนมีสาเหตุนั้น (เรื่องจำเลยหาว่าผู้ตายลักไก่ของจำเลย) ผ่านมาหยุดคุยกับคนอื่นใกล้ ๆ เรือนจำเลย ๆ จึงถือไม้แนบแอมตัวของผู้ตายโดยไม่รู้ตัว

เช่นนี้ไม่เป็นการกระทำโดยความพยายามคาดหมายตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๕๐ (๓) “แต่ศาลฎีกาเห็นว่า ข้ออ้างที่ว่า จำเลยกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อนนั้นเช่นอื่นไม่มีปัญหา”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๐๓๖/๒๕๐๑ ระหว่างอัยการสภาระบบ โจทก์ กับนายเกิด แสงกัญญา จำเลย วินิจฉัยว่า ใช้ยูนิงคนโดยมีความโกรธเคืองอันเนื่องมาจากสาเหตุไม่พอใจเกิดขึ้นก่อนเพียง ๒ ชั่วโมง ถือว่าเป็นการกระทำโดยไตร่ตรองไว้ก่อนตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๒๘๕ (๔)

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๑๒๕๑/๒๕๐๑ ระหว่างอัยการกาญจนบุรี โจทก์ กับพลทหารทองห่อ คำเกลียง ท ๑, นายแอค คำเกลียง ท ๒ จำเลย วินิจฉัยว่า “ศาลฎีกาเชื่อว่า จำเลยที่ ๑ ฆ่าผู้ตายจริง แต่โจทก์ฟ้องว่าจำเลยที่ ๑ ฆ่าผู้ตายโดยความพยายามคาดหมายตามกฎหมายลักษณะอาญามาตรา ๒๕๐ (๓) ซึ่งต่างกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๘๕ (๔) ที่ว่า ฆ่าผู้อื่นโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ตามกฎหมายลักษณะอาญา มาตรา ๒๕๐ จึงเป็นกฎหมายที่เห็นคนแก่จำเลย กล่าวคือ จะต้องได้ความว่า เป็นการฆ่าคน โดยความพยายามคาดหมาย จึงจะมีความผิดตามกฎหมายที่โจทก์อ้าง”

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕๑/๒๕๐๒ ระหว่างอัยการสุรินทร์ โจทก์ กับนายนิล วิชาสิงห์ ท ๑, นายสวาท วิชาสิงห์ ท ๒ จำเลย วินิจฉัยว่า “เมื่อจำเลยทราบว่ามีผู้ตาย ทำร้ายภริยาและมารดาตน จำเลยก็ตามไปใช้มีดฟันผู้ตายในเวลาต่อเนื่องกับการกระทำของผู้ตายที่ไต่พื้นหน้าภริยาและมารดาของจำเลยซึ่งห่างจากบ้านจำเลย ๓ วาเศษ แต่จากนั้นระหว่างทาง จำเลยทั้งสองก็พวกควมคุมผู้ตายไปเพื่อส่งตำรวจกลับร่วมกันทำร้ายผู้ตาย อีกโดยลากขาไปประมาณ ๑๐ วา ตามตงนาแล้วจำเลยคนหนึ่งเอาค้อนมีดกระทุ้งหน้าอก อีก ๒ ที่ ฟันศีรษะผู้ตาย ๑ ที่ จนผู้ตายถึงแก่ความตาย ดังนั้นถือว่าเป็นการพยายาม ฆ่าคนโดยพยายามด้วยความพยายามคาดหมาย เป็นการฆ่าคนโดยไตร่ตรองไว้ก่อน ในระหว่างทางนั่นเอง”

ด้วยเหตุนี้ ถ้าหากเรามาทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำว่า “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน หรือ with premeditation” นี้ ก็คิดว่าคงจะเกิดประโยชน์อยู่บ้าง

ก่อนอื่น ผู้เขียนใคร่ขอเรียนสารภาพไว้ก่อนว่า หลังจากที่ได้พยายามค้นคว้าถึงที่มาแห่งหลัก “การฆ่าคนโดยไตร่ตรองไว้ก่อน with premeditation” ว่าเราเอามาจากกฎหมายประเทศใดเป็นอันมากแล้วก็ไม่พบ แต่ขอยืนยันว่า คำนี้เราได้เอามาจากหลักกฎหมายอาญารัฐธรรมนูญอย่างแน่นอนเพราะคำว่า premeditation นี้ ไม่มีใช้ในเรื่องฆ่าคนตายโดยเจตนาเลย คงมีแต่ malice aforethought และ implied malice ซึ่งคุณหลวงประเสริฐมนูกิจ แปลไว้ในหนังสือคำอธิบายกฎหมายประเทศแองโกลแซกซอน หน้า ๖๐, ๖๑ ว่า “เจตนาชั่วร้ายที่คิดขุ่นก่อน” และ “เจตนาชั่วร้ายโดยปริยาย” ซึ่งจะขอกล่าวถึง malice aforethought อย่างย่อแต่ประการเดียว เพราะไม่ค่อยจะเป็นประโยชน์แก่เรื่องของเราเท่าใดนัก

Kenny's Outlines of Criminal Law ได้ให้คำนิยามว่า “malice aforethought หมายถึงการแสดงเจตนาอิสระของบุคคลที่จะกระทำการใด ๆ ซึ่งเขาตระหนักดีว่า จะหรืออาจจะทำให้คนอื่นตายได้”

ยกตัวอย่าง

- ๑. เจตนาฆ่าหนึ่งผู้ใดโดยเฉพาะเจาะจง เช่น ก. ตั้งใจฆ่า ข. ต่อมา ก. ฆ่า ข. สำเร็จ ตัวอย่างนี้มีอยู่มากที่สุด
- ๒. เจตนาฆ่าคนคนหนึ่ง แต่ผลแห่งความตายกลับไปตกแก่คนอื่นคนหนึ่ง เช่น ก. ไข่นยิง ข. โดยเจตนาจะฆ่าให้ตาย แต่กระสุนปืนพลาดไปตก ค. ซึ่ง ก. ไม่มีเจตนาจะยิง ค. เลย ถึงนถอว่า ก. มีเจตนาฆ่า ค. ไม่ฆ่า ก. จะอาจเล็งเห็นผลอยู่ก่อนแล้วหรือไม่ว่าการที่ตนจะยิง ข. นั้นอาจตก ค. ได้ หรือแม้ว่า ก. ไม่ทราบว่า ค. ได้ อยู่ ณ ที่นั้นก็ตามเพราะว่า ก. ได้มีเจตนาที่จะฆ่า (mens rea... เจตนาชั่วร้าย) และเขาก็ได้ลงมือฆ่าแล้ว (actus reus)
- ๓. เจตนาฆ่า แต่ไม่ได้เลือกว่าจะฆ่าผู้ใด อย่างนี้เรียกว่า เจตนาชั่วร้ายโดยทั่วไป Universal malice เช่น ก. ตั้งใจว่าจะฆ่าคนที่เขาพบเป็นคนแรก และก็ได้ฆ่าสำเร็จ
- ๔. เจตนาเพียงจะทำร้ายร่างกายแต่ใช้วิธีการซึ่งผู้กระทำเล็งเห็นว่าอาจทำให้เขาถึงแก่ความตายได้
- ๕. เจตนากระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งผู้กระทำตระหนักว่าอาจทำให้เขาถึงแก่ความตายได้ แม้ว่าผู้กระทำจะไม่มีเจตนาทำร้ายให้เขาขาดเจ็บเลย

ข้อความดังกล่าวข้างบนนี้อาจเทียบได้กับมาตรา ๕๕, ๖๐, ๖๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ส่วนคำ premeditation นั้น ผู้เขียนค้นพบว่า กฎหมายอเมริกันได้บัญญัติไว้รวมทั้งคำอธิบายในหนังสือต่าง ๆ อย่างมากมาย ถ้าหากยังถือกฎหมายลักษณะอาญาร.ศ. ๑๒๗ และประมวลกฎหมายอาญานำค่านำมาจากกฎหมายอเมริกันจริงแล้วก็นับว่าเป็นโชคของผู้เขียนอย่างยิ่ง

ในหนังสือ Law Dictionary with Pronunciations by James A. Ballentine หน้า ๑๐๐๑ อธิบายดังนี้

to premeditate หมายถึงการคิดนึก, การวางแผนการณ์ (design) ไว้ล่วงหน้าโดยไม่ต้องใช้เวลานาน เพียงแต่ให้มีเวลาสำหรับเกิดเจตนาอันแน่วแน่หรือกระจ่างชัด (to form a clear intent) ก็เป็นการเพียงพอแล้ว เช่น ขโมยพกปืนสั้นเดินเลี้ยวมุมตึกมาพบพนักงานส่งจดหมายของธนาคารซึ่งถือตัวเงินอยู่บังหน้า ในทันทีนั้น ขโมยคิดและตกลงใจ (determine) ที่จะเอาตัวเงินนั้นหนีไปเสียจึงใช้ปืนยิงพนักงานคนนั้นจนถึงแก่ความตายแล้วเอาตัวเงินนั้นหลบหนีไป ดังนั้นถือว่าเจตนาฆ่าคน โดยมี premeditation เกิดขึ้นแล้ว แม้จะใช้เวลาเพียง ๒-๓ วินาทีเท่านั้น (ดูคดี State V. Tucker, 189 Mass. 457, 7 L.R.A. (N.S.) 1056, 1071, 76 N.E.Rep. 127)

premeditation ใช้ในความหมายถึงการฆ่าคนโดยคิดไว้ล่วงหน้าก่อนลงมือฆ่าไม่ว่าจะคิดก่อนลงมือเป็นเวลากระชั้นชิดเพียงใดก็ตาม (ดูคดี State V. Marsh, 171, Mo. 523, 528, 71S.W.Rep. 1003)

ในหนังสือ Clark and Marshall's Crimes หน้า ๓๐๖ อธิบายอย่างเดียวกันแต่เพิ่มคำว่า Deliberation ขึ้นมาอีก ๑ คำ คือ ถ้าเป็นการคิดวางแผนการณ์ไว้ล่วงหน้าอย่างเดี๋ยว ดังนั้นเป็น premeditation แต่ถ้า ได้วางแผนไว้อย่างสุขุมรอบคอบจึงจะเป็น Deliberation ดังนั้นแม้ทั้งสองคำนี้มีความหมายใกล้เคียงกันเพียงใดก็ตาม แต่ก็ยังไม่ซ้ำกันเสียทีเดียว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ Deliberation คือ premeditation ที่หวังให้เนิ่นออกไปนั่นเอง แต่ทั้ง ๒ คำนี้ตรงกันในช่วงระยะเวลาว่าแทบจะไม่ต้องการเวลา

เลย ฉะนั้นจึงแตกต่างตรงที่การคิดเท่านั้นที่มความลึกซึ้ง ไตร่ตรองไม่เท่ากัน ด้วยเหตุนี้ การฆ่าโดย deliberation จึงได้รัโทษหนักกว่า premeditation (Harris V. State, 36 Ark. 127; Fashmestock V. State, 23 Ind. 231)

มีข้อพึงสังเกตว่า การฆ่าด้วย premeditation และ Deliberation นั้นไม่ใช่อารมณ์ที่เกิดขณะนั้นขึ้นก่อนที่จะลงมือฆ่า ฉะนั้นการนี้จำต้องมี ความประสงค์ที่ก่อการปล้นโดยสมบูรณ์แล้วว่าจะฆ่าและจิตใจก็จะต้องอยู่ในสภาพครบถ้วนบริบูรณ์ เป็นตัวของตัวเอง (Common wealth V. Drum 581 Pa. 29, Mikell's Cas, 496)

ศาลในกรณีนิวเจอร์ซีกพิพากษาไว้เป็นบรรทัดฐานว่า "การลงมือฆ่าอย่างมีสติและไม้อาจแยกจากกันได้ก็ด้วยการตกลงใจอย่างฉับพลัน premeditated จะไม่อาจกลายเป็น deliberate ก็ได้ในเมื่อต้องเผชิญกับการยั่วเร้าอย่างกระตั้นหันและรุนแรง ซึ่งเขาจะลงมือฆ่าทันที แต่ถ้การลงมือนั้นเป็นผลตามมาจากเขาได้คิดทบทวนแล้ว จึงจะเป็น doliberation, ความลังเลอาจถือได้ว่าเป็นการคิดทบทวน, ถ้ามีวิธีฆ่าหลายอย่าง และเลือกเอามาใช้แต่เพียงบางอย่าง เช่นการฆ่านั้นก็มิใช่เป็นการฆ่าอย่างฉับพลัน (กล่าวคือเป็นการฆ่าโดย deliberation นั้นเอง) ถ้ามีความลังเลหรือสงสัยว่าการจะทำหรือไม่ การตัดสินใจย่อมเป็นผลของความนึกคิดนั้น โดยไม่ต้องคำนึงถึงระยะเวลาแห่งการต่อสู้ภายในระหว่างความคิดอยากกระทำกับการลงมือเลยว่าจะสิ้นสุดเพียงใด (ถ้าเหตุการณ์เป็นเช่นที่กล่าวมาแล้ว) ก็ย่อมเป็นการเพียงพอที่จะถือได้ว่าอาชญากรนั้นเป็นผู้ร้ายฆ่าคนตายโดยมี premeditation และ deliberation

ในหนังสือ Black's Law Dictionary ให้คำจำกัดความว่า to premeditate หมายถึงคิดนกล่วงหน้า ะกำหนดแผนการณ วางแผนฆ่า, ความมุ่งประสงค์ที่จะฆ่า (Rade j. V. State, 152 Wis. 503, N.W. 21, 22) รวมทั้งหมายความถึงสภาพแห่งจิตใจก่อนตัดสินใจลงมือฆ่า แต่ช่วงระยะเวลาระหว่างการตัดสินใจกับลงมือกระทำไม่จำเป็นต้องใช้เวลานาน

คำ premeditation มีส่วนสำคัญแตกต่างไปจาก will ซึ่งหมายถึงความประสงค์ จะกระทำความผิด ตรงที่ premeditation เป็นความคิดนึก (หรือการใช้ความคิด) เป็นคนละอย่างกับ Actual will ซึ่งหมายถึงพลังทางจิตใจที่มุ่งจะก่อให้เกิดการกระทำอาชญากรรมเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ส่วน deliberation หมายถึงการชั่งน้ำหนักและทบทวนถึงเหตุผล

ของมูลเหตุจูงใจ motive ก่อนลงมือกระทำอาชญากรรม คำ deliberation และ Premeditation มีความหมายไปในทางเดียวกัน หากแต่แตกต่างกันทางความลึกซึ้งแห่งความคิดเท่านั้น หรือจะกล่าวได้ว่า deliberation ก็คือ premeditation ที่กระทำอย่างเลือกเย็น (with a state of cool blood) หรือเมื่อกำลังรอนรนอยากลงมือฆ่านั้น premeditation ได้ยกระยะเวลาออกไปจนกระทั่งเลือกเย็นลง deliberation มีใช้การคิดไว้ล่วงหน้าที่จะกระทำการฆ่าเท่านั้น แต่ยังมีความโน้มเอียงไปในทางกรกระทำอาชญากรรมที่ได้มีการพิจารณาพิเคราะห์ชั่งน้ำหนักและทบทวนดูเป็นอย่างดีแล้ว ผู้ที่ฆ่าคนอื่นตายในขณะที่อยู่ในอารมณ์รอนรนนั้นอาจเป็นผลโดยมี premeditation แต่ไม่มีโอกาสเป็นผลโดยมี deliberation เย็นอินซาค

หลังจากที่ได้พิจารณาคำรากกฎหมายอเมริกันมาอย่างยคยาว หลายเล่มหลายตอนแล้ว เราพอสรุปได้ดังนี้

premeditation หมายถึง

- (๑) การฆ่าคนตายนั้นผู้ฆ่าจำต้องมีแผนการหรือความคิดที่จะฆ่า มีใช้กระทำลงโดยอารมณ์ยวหนง
- (๒) ความคิดหรือแผนการนั้น ไม่จำต้องใช้ระยะเวลาาน, เพียง ๒ - ๓ วินาทีก็พอ และ
- (๓) ความนึกคิดนั้นจำต้องเป็นความคิดที่ชัดเจน (to form a clear in tent) แต่ไม่ต้งกับยของคิดอย่างลึกซึ้ง และอาจกระทำในขณะที่อารมณ์รอนรนก็ได้ไม่ใช่ Actual will ซึ่งเป็นเพียงอารมณ์ที่ปรารถนาจะฆ่าเท่านั้น

deliberation มีความหมายคล้ายคลึงกับ premeditation เกือบทุกประการแตกต่างกันเพียงคือ มีความคิดลึกซึ้ง ทบทวนเหตุและผลที่จะเกิดจากการฆ่า นั้น มากกว่า และกระทำอย่างเลือกเย็น

เมื่อเราได้ทราบความหมายของคำทั้งสองนี้แล้ว ก็สมควรหันมาคศัพท์ภาษาไทยบ้าง คำ premeditation ในกฎหมายลักษณะอาญา คือ “โดยพยายามด้วยความพยายามมาคหมาย” อันเป็นความหมายที่ห่างไกลจากความหมายในภาษาอังกฤษเป็นอันมาก ต่อมา

ประมวลกฎหมายอาญาใช้คำว่า “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” ซึ่งก็รู้สึกว่าไม่สู้จะตรงกับภาษาอังกฤษที่เดียวกัน เพราะคำว่า “ไตร่ตรอง” นั้นพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแปลว่า “คิดทบทวน ตรึกตรอง” มีความหมายไปในทางต้องตรึกตรองทบทวน มีการชั่งใจ ต้องใช้เวลามิใช่น้อย และมีน้ำหนักมากกว่าความหมายในภาษาอังกฤษ

ส่วนคำ deliberation นั้น ถ้าหากท่านทั้งหลายเห็นว่า “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” เหมาะสมแล้ว ผู้เขียนก็ใคร่จะเสนอคำแปลของ deliberation ว่าหมายถึง “โดยใคร่ครวญไว้ก่อน” เพราะพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานแปลไว้ว่า ”ไตร่ตรอง, คิด, นึก, พิจารณา ทบทวน” ซึ่งมีความหมายหนักแน่นกว่า “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน”

แต่อย่างไรก็ดี ผู้เขียนมีความเห็นส่วนตัวว่าถ้าเราจะใช้ “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” จริงๆ แล้ว รู้สึกว่าจะตรงกับ “with deliberation” อย่างที่สุด ทั้งในทางความหมายและโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิด และถ้าหากเราจะถือเอาคำ premeditation เป็นหลักแล้ว การแปล “โดยไตร่ตรองไว้ก่อน” ก็สมควรที่จะให้ความหมายลดหย่อนน้ำหนักแห่งถ้อยคำลง ไม่นหนักแน่นเท่าความหมายธรรมดา.

สักรวาทลาการศาลสงข

มีศักรบ รอยบ่า นำใจหาย
พม่า ลาว ปราบอมีตรจิตเชิงราย
เครื่องขนิใหญ่ ยิงกัน สนนมา
จีนขาวหน ทงทัพ มายขยั้ง
ลำแดนตง ทาสู้ อยู่กำก่า
ไธ่คราน ทิระ จะโกลา
ผพปากษาทนน หวนใหม่เอย.